

Naar een zelfstandige leerder via taakgericht taalonderwijs

Talendocenten zijn voortdurend op zoek naar manieren om hun taallessen effectiever en aantrekkelijker te maken. Bijvoorbeeld door opdrachten te geven die ‘uit het leven gegrepen’ zijn en leerlingen dwingen om in de doeltaal aan de slag te gaan. Nieuwe technologieën maken het mogelijk om meer dan voorheen met authentiek materiaal te werken. Om de lessen levendiger en effectiever te organiseren biedt het taakgericht onderwijs bruikbare handvatten. De opdracht om een radioprogramma te maken, laat zien wat in de lespraktijk de mogelijkheden zijn van een dergelijke aanpak.

Kristi Jauregi en Amparo Marcilla

Volgens de laatste inzichten zouden de docenten moderne vreemde talen de volgende aspecten in hun lessen in acht moeten nemen.

- Er moet een ‘rijke’ leeromgeving worden gecreëerd, waarin de leerders positief worden benaderd en voortdurend worden gestimuleerd om bezig te zijn met de taal.
- Taken moeten aansprekend, realistisch en uitdagend voor de leerders zijn, zodat zij in samenwerking met elkaar leren handelen door middel van taal.
- Leerders nemen een actieve rol in hun leerproces en leren hierover te reflecteren.

Taakgericht onderwijs is een didactische aanpak die tegemoet komt aan deze aspecten. Leerders doen kennis en vaardigheden op door taken in de doeltaal uit te voeren. De docent speelt in het taakgerichte onderwijs een belangrijke rol, maar hij is niet meer de dominante allesweter die de interactie in de klas monopoliseert.

Binnen deze benadering ontwerpt en selecteert de docent de taken. De docent begeleidt de leerders bij het voorbereiden en het uitvoeren ervan. De rol van de docent ligt niet primair op kennisoverdracht, hij richt zich vooral op ondersteuning en begeleiding van het leerproces van de leerder.

Leerders krijgen taaltaken aangeboden waarmee zij gestimuleerd worden hun creativiteit te gebruiken, met de taal te experimenteren en samen te werken. Door de doeltaal op een ludieke manier te gebruiken bouwen de leerders stap voor stap hun taalvaardigheid op. De leerders zijn ook zelf verantwoordelijk voor hun leerproces. Ze analyseren, reflecteren en evalueren hun werk; dat is onmisbaar voor de ontwikkeling van het leerproces.

Daarnaast biedt deze aanpak de mogelijkheid om heterogeniteit binnen de groepjes tot haar recht te laten komen. Leerders krijgen alle ruimte om vanuit hun beleveniswereld ervaringen, kennis, vaardigheden en verantwoordelijkheden met elkaar te delen.

Taaltaken

Taaltaken kunnen gebruikt worden als aanvulling van een leergang. Het is van belang om authentieke bronnen, en interessant, afwisselend en motiverend materiaal te gebruiken.

Bij de opzet van een taak worden er de volgende stappen genomen:

- vaststelling van de taak en het einddoel (bijvoorbeeld het maken van een radioprogramma, een nieuwsuitzending, een krant, een debat, interviews met beroemdheden, een korte film, een feest, een congres...);
- specificatie van de inhoud die noodzakelijk is voor een goede uitvoering van de eindtaak;
- selectie van de verschillende tussenopdrachten en hun volgorde;
- presentatie en evaluatie.

De praktijk: maak een radioprogramma

Bij de vakgroep Spaans van de Faculteit Educatieve Opleidingen van de Hogeschool van Utrecht hebben we de laatste jaren positieve ervaringen geboekt met taakgericht onderwijs. De taak 'het maken van een radioprogramma' is een voorbeeld van een opdracht dat met plezier door de studenten tot een goed einde is gebracht. Wij denken dat deze opdracht zeer geschikt is om op verschillende onderwijsniveaus te worden ingezet.

In de eerste les presenteert de docent de eindtaak aan groepjes leerders: maak een radioprogramma voor jongeren dat een 'hartenrubriek' bevat. Elke groep krijgt een logboek dat als leidraad dient voor het hele proces: het stuurt het werk in de groep en stelt de leerders in staat om aan het eind van het traject een goed product te leveren. Het is aan te bevelen om alle opdrachten van het logboek in de doeltaal te formuleren. Hierdoor wordt het gebruik van de doeltaal in de groepjes gestimuleerd. Na afloop leveren de groepen hun logboek weer in met daarin een beschrijving van het proces en de reflectie hierop. Reflectie is belangrijk omdat het de leerder helpt het eigen leerproces te beheersen, de beperkingen en sterke punten te ontdekken, zichzelf te verbeteren, bewust en zorgvuldig te werken en zo op effectieve wijze te leren.

Vorbereiding

In de oriëntatiefase wordt de taak gecontextualiseerd. De leerders voeren verschillende tussenopdrachten uit, waarbij oude kennis wordt geactiveerd en nieuwe kennis wordt opgedaan. Dit gebeurt zowel op inhoudelijk- als op taalniveau. Leerders oefenen met taalelementen die

Een adequate taalkaak:

- is aantrekkelijk, motiverend, relevant en uitdagend voor leerders;
- bevordert actieve samenwerkingsvormen en zelfstandigheid t.a.v. het leerproces;
- bevat nieuwe, onbekende elementen;
- geeft aanleiding tot natuurlijke interactie;
- is communicatief van aard waarbij de boodschap belangrijker is dan de vorm; vocabulaire en grammatica zijn ondersteunend;
- heeft een einddoel en leerders moeten vanaf het begin hiervan op de hoogte zijn;
- bevat tussenopdrachten om het einddoel te bereiken met een logisch verband tussen de tussenopdrachten en het einddoel;
- bestaat uit drie delen: voorbereiding, uitvoering en evaluatie/reflectie.

ze nodig hebben om hun taak uit te voeren en analyseren authentiek materiaal (hartenrubrieken, radio- en tv programma's, leesteksten over liefdesrelaties; we beschikken over een archief van producten van oud-studenten; het analyseren van deze producten wordt als sterk motiverend beschouwd. Het feit dat deze programma's door schoolgenoten gemaakt zijn, wordt als uiterst positief ervaren). Het gaat hierbij om pragmatische functies zoals het uiten van smaken, gevoelens en wensen, advies vragen en geven, en uitdrukkingen die in radioprogramma's voortkomen.

Uitvoering

Na de oriëntatie fase werken de leerders verder met behulp van het logboek aan de voorbereiding en uitvoering van hun radioprogramma. Zo moeten ze eerst hun eigen doelstellingen ten aanzien van de taak aangeven. Centraal staat de vraag wat ze met de taak willen bereiken op het gebied van de doeltaal, het radioprogramma en het groepswerk. Daarnaast moeten ze bepaalde strategieën vaststellen om die doelen te bereiken.

Vervolgens gaan ze aan de slag. Ze brainstormen over mogelijke onderwerpen en problemen die de luisteraars (jongeren) zouden kunnen interesseren. Ze beslissen over de wijze waarop ze de boodschap aan de luisteraars willen voorleggen (debat, interview, telefoontjes van luisteraars...), de structuur (begin, introductie en uitwerking van de thema's, reclameonderbreking, muziek) en de toon van het programma (serieus, informeel, kritisch, humoristisch).

In de volgende stap maken ze een werkschema. Ze beslissen wie waarvoor verantwoordelijk is en wanneer

iets af moet zijn. Dan beginnen ze aan een kladversie van de tekst, rekening houdend met de luisteraars en de doelstelling van het programma. Daarna evalueren ze de kwaliteit van deze kladversie. Dit doen ze eerst in groepjes en daarna met de docent. Tot slot maken ze de definitieve versie. Als die klaar is, nemen de leerders het radioprogramma op een bandje op. Om de aandacht en interesse van de luisteraars te wekken en vast te houden, worden ze geadviseerd om goed op de intonatie te letten.

Een belangrijke stap is het kritisch beluisteren en evalueren van de eigen opnames aan de hand van de volgende criteria:

- is het programma begrijpelijk, interessant en goed gestructureerd;
- bereikt het de luisteraar;
- wordt de doeltaal correct en adequaat gebruikt;
- moet het programma of delen daarvan worden veranderd?

Na de groepsevaluatie wordt de definitieve versie van het radioprogramma gemaakt. Nadat de taak voltooid is - nog voordat het programma aan de rest van de klas gepresenteerd wordt - vindt er een zelfevaluatie plaats. Alle leden van de groep evalueren het gevolgde proces waarbij de volgende vragen aan bod komen.

- Zijn de doelstellingen die aan het begin van het proces zijn vastgesteld, gehaald?
- Wat voor moeilijkheden zijn jullie tegengekomen bij het voorbereiden en uitvoeren van de taak?
- Wat hebben jullie gedaan om deze te overwinnen?
- Zijn tijdens het voorbereiden en uitvoeren van de taak alle onderhandelingen in de doeltaal gedaan? (Als het niet zo is, leg uit waarom niet).
- Als jullie een soortgelijke taak zouden moeten doen, zouden jullie iets veranderen aan: de werkwijze de rollenverdeling of het eindproduct?

Presentatie en evaluatie

Hoogtepunt is de presentatie van het resultaat aan klasgenoten. De leerders willen graag hun product laten horen en zijn erg benieuwd naar de resultaten van de anderen. De radioprogramma's worden gezamenlijk beluisterd, geanalyseerd en geëvalueerd. Het is belangrijk om bij de evaluatie een positieve aanpak te hanteren en dit soort vragen te stellen.

- Wat vind je leuk/goed/interessant/origineel aan het programma? Waarom?
- Zou je iets aan het programma veranderen? Wat? Waarom? Hoe?
- Is het gebruik van de doeltaal adequaat?

We hebben geconstateerd dat aan de ene kant de leerders zich heel betrokken voelen bij de evaluatie van het werk van medestudenten en dat, aan de andere kant, ze heel benieuwd zijn naar de evaluatie van hun eigen werk. Dit stimuleert een positieve concurrentiesfeer waardoor de ambitie toeneemt en de motivatie van de leerders stijgt.

Intensief, plezierig en gemotiveerd

Uit de evaluatie van de leerders over het werken met taakgericht onderwijs blijkt het volgende:

- Zij vinden het plezierig om met uitdagende taken te werken en te merken dat hun taalvaardigheid vordert.
- Zij leren reflecteren over het leer- en groepsproces waardoor zij zich verantwoordelijker voelen.
- De band tussen groepsgenoten wordt versterkt omdat zij door de intensieve samenwerking elkaar veel beter leren kennen. Ze leren ook conflicten met elkaar op te lossen.
- Doordat zij meer verantwoordelijkheid en vrijheid krijgen voor de planning en uitvoering van de taken, voelen ze zich gemotiveerder.
- Zij vinden het prettig om op zo een intensieve wijze met de doeltaal bezig te zijn.

Conclusie

Uit onze ervaring blijkt dat taakgericht onderwijs zeer geschikt is om de taallessen effectiever en aantrekkelijker te maken. Leerders vergroten hun taalvaardigheid door het uitvoeren van relevante taken die de communicatie, de zelfstandigheid, de reflectie en de samenwerking met anderen bevorderen.

Taakgericht onderwijs maakt het mogelijk om van de belevingswereld van de leerder uit te gaan en een krachtige leeromgeving te creëren. Leerders worden door de verschillende taken gestimuleerd om ervaringen, kennis, voorkeuren en leerstrategieën met elkaar uit te wisselen. We merken dat deze manier van zelfstandig en samenwerkend leren de sfeer in de klas verbeterd.

Het leerproces bij taakgericht onderwijs stopt niet nadat de taak is voltooid. Alles wat de leerders hebben geleerd bij het voorbereiden, uitvoeren, presenteren en evalueren van de taak, dient als basis voor de volgende taak. En de cyclus begint opnieuw.

Docenten Spaans die geïnteresseerd zijn in een uitgebreidere versie van de taak worden verwezen naar: Jauregi, K en A. Marcilla (1999), 'Comunicar, cooperar, aprender: hacia la autonomía del estudiante a través del enfoque por tareas'. *Frecuencia*, 10, (25-30).